

GUIA DE SUPORT I ASSESSORAMENT PER A LES TITULACIONS ONLINE DE LA UDL

La virtualització d'activitats formatives requereix la utilització dels recursos necessaris per a què els resultats del procés assoleixin uns elevats nivell de qualitat tècnica i pedagògica, garantint als estudiants un bon nivell de satisfacció en la seva experiència a la universitat.

Aquesta **Guia de suport i assessorament per a les titulacions online de la UdL** té l'objectiu de facilitar la tasca del professorat en els diferents processos de virtualització de la docència de la UdL.

La Guia s'estructura en set elements que conformen la carcassa que embolcalla un procés formatiu: i) la planificació de l'assignatura a través de la Guia docent de la UdL; ii) l'estructuració i presentació dels continguts; iii) les propostes d'activitats d'aprenentatge; iv) la comunicació i la col·laboració; v) la gestió de l'avaluació dels aprenentatges; vi) la utilització del campus virtual; i vii) la valoració de la qualitat del procés formatiu.

La unitat de Suport i Assessorament de l'Activitat Docent serà l'estructura encarregada de cobrir les necessitats pedagògiques, metodològiques i d'utilització de les eines que tinguin els docents de la titulació online.

Planificació de les assignatures: les Guies docents

La Guia docent és un conjunt de decisions que el professor pren abans de començar a impartir l'assignatura, i que dirigiran l'acció docent en un sentit o en un altre. Aquestes decisions han de facilitar l'organització del propi alumne i fomentar la seva autodisciplina.

El context online es caracteritza, entre altres coses, per oferir una flexibilitat temporal i espacial a l'estudiant. Paradoxalment, aquesta mateixa flexibilitat requereix autodisciplina i organització per part d'aquest, i una adequada planificació per part del professor.

Així com en la formació presencial els formadors estan habituats a situacions d'ensenyança que els permet, en el mateix moment que s'imparteix la formació, identificar problemes, plantejar o reconduir situacions o aprofitar al màxim el potencial dels contextos implícits i explícits que es produeixen, en la formació online les respostes, sempre que sigui possible, han d'estar previstes i disposades en el sistema, cosa que implica haver-les de plantejar prèviament.

Sota aquest plantejament, el perfil dels alumnes als que està dirigit el curs jugarà un paper molt important, degut a què aquest perfil determinarà la presa de decisions respecte al "què fem", "quan ho fem" i "com ho fem".

Aquestes decisions han de concretar-se en el document de la Guia docent de la UdL, un document que contempli aspectes importants per l'alumne que li permetin, entre altres coses:

- Situar-se el més aviat possible a l'assignatura.
- Conèixer què haurà de fer: els continguts que treballarà, com els treballarà, etc.
- Conèixer com serà avaluat.
- Planificar autònomament el seu treball.
- Etc.

A través de la unitat de Suport i Assessorament a l'Activitat Docent s'ofereix al docent:

- Assessorar-lo en la generació o adaptació de les diferents parts de la Guia de l'assignatura al format online.
- Gestió tecnològica de l'eina Guia Docent UdL.
- Resolució de dubtes i problemes.

Continguts

En un procés formatiu hi ha d'haver una informació de qualitat, organitzada i estructurada, comprensible, actual, atractiva i motivadora. És important que els continguts donin resposta a les necessitats formatives dels alumnes en quant a coneixements, habilitats, actituds i aptituds.

A la Guia docent caldrà afegir un índex dels continguts o una petita explicació dels blocs principals. L'objectiu és donar una visió general de la temàtica de l'assignatura, per facilitar una idea prèvia a l'alumne i la seva introducció en el curs.

Sobre els continguts pròpiament dits, no existeix una manera estàndard d'estructurar-los en un procés formatiu online. Cada formador d'un curs pot tenir el seu propi mètode. Des del punt de vista psicopedagògic, la millor recomanació que pot realitzar-se és que els continguts tinguin una estructura interna coherent i sistematitzada per a cadascun dels blocs que tingui el curs. D'aquesta manera, l'alumne es familiaritzarà ràpidament amb una estructura que sap que s'anirà repetint al llarg del curs.

Des de la perspectiva de les estratègies de presentació dels continguts, cal utilitzar aquelles que facilitin la comprensió dels mateixos. L'avantatge d'utilitzar les eines tecnològiques és que ens permeten treballar amb suports molt variats, visuals i interactius.

A més dels recursos textuais, es recomana, sempre que sigui possible, desenvolupar continguts en altres formats com per exemple recursos d'àudio i vídeo, animacions, imatges, taules interactives, esquemes i mapes conceptuals, etc.

Un altre element a tenir en compte són els drets de propietat intel·lectual dels recursos que puguem utilitzar. En aquest sentit, la UdL disposa del **"Protocol per a la publicació de materials didàctics al campus virtual de la UdL"**, que fixa un protocol d'actuació per a tot el personal docent i investigador que inclogui materials didàctics a les assignatures del campus virtual, i que es troba disponible en aquest enllaç: <http://sbd.udl.cat/ca/serveis/suport-a-la-docencia/ProtocolCV.html>.

A través de la unitat de Suport i Assessorament a l'Activitat Docent s'ofereix al docent:

- Propostes per desenvolupar les estratègies de presentació dels continguts més adequades per a cada cas.
- Suport en l'estructuració dels continguts dins de l'assignatura.
- Generació de material docent multimèdia interactiu per a les assignatures.
- Formació i assessorament en l'ús de les eines del campus virtual de presentació i gestió de continguts.
- Resolució de dubtes i problemes tècnics i metodològics.

Activitats

Les activitats juguen un paper important en el desenvolupament d'un procés formatiu, perquè permeten a l'alumne posar en joc el que està aprenent o el que ja ha après, i perquè poden actuar com a mitjà per a l'avaluació contínua dels alumnes.

Mitjançant les activitats es pot evitar que els entorns tecnològics de formació siguin entorns purament expositius de materials d'informació, davant els quals l'alumne té un paper passiu.

Les activitats d'un curs virtual poden classificar-se segons diferents criteris:

- Un criteri és la naturalesa que el formador o tutor atorgui a les activitats:
 - Activitats obligatòries o optatives.
 - Activitats autocorrectives o de correcció docent.
 - Activitats individuals o col·laboratives.
 - Etc.

- Un altre criteri pot ser segons què es treballi en elles:
 - Activitats d'unitat: es treballen continguts tractats en una unitat concreta. El seu objectiu serà assimilar, comprendre o consolidar els continguts d'aquella unitat.
 - Activitats de mòdul: es treballen continguts de diverses unitats d'un mateix mòdul. L'objectiu serà treballar de forma global i general els continguts de tot un mòdul.
 - Activitats de curs: es treballen globalment els continguts d'un curs.

Per a què l'alumne tingui una relació de totes les activitats que haurà d'anar fent durant el curs, es recomana afegir a la Guia docent una informació específica per aquestes, amb les característiques i la temporització de les mateixes.

Un altre aspecte important és l'estructura de les activitats. En aquest sentit, és aconsellable establir una estructura interna comuna a totes elles, com per exemple:

- I. Indicar l'objectiu que es persegueix.

- II. Definir l'enunciat de l'activitat.
- III. Explicar els criteris d'avaluació.
- IV. Indicar el material de treball.
- V. Facilitar, si s'escau, la documentació relacionada.

És important destacar el fet que en un curs de formació s'haurien d'oferir diferents tipologies d'activitats, amb l'objectiu de potenciar diferents processos cognitius, com per exemple: a) d'anàlisi i reflexió; b) autocorrectives; c) projectes; d) estudis de casos; e) cerca d'informació; f) col·laboratives; h) resolució de problemes; i) lectures de documents; j) etc.

A través de la unitat de Suport i Assessorament a l'Activitat Docent s'ofereix al docent:

- Assessorament en la planificació de les activitats de l'assignatura.
- Propostes per desenvolupar diferents tipologies d'activitats d'aprenentatge.
- Solucions d'estructuració de les activitats.
- Formació i assessorament en l'ús de les eines del campus virtual de gestió d'activitats.
- Resolució de dubtes i problemes tècnics i metodològics.

Eines de comunicació i col·laboració

La comunicació és un puntal bàsic per al procés d'ensenyament-aprenentatge, per tant, en l'entorn telemàtic no se n'ha de prescindir. L'ús de la comunicació evitarà la individualització de l'aprenentatge i la sensació de solitud. Per altra banda, enriquirà l'acte formatiu potenciant la reflexió crítica i la construcció conjunta de l'aprenentatge.

Per optimitzar els resultats de la comunicació és necessari conèixer el perfil dels alumnes (edat, estudis, motivacions, etc.). D'aquesta manera, posarem en marxa processos com la socialització, interacció, col·laboració

i participació. En el marc general de la comunicació telemàtica podem distingir-ne dos tipus:

- Comunicació síncrona: és aquella en que serà necessària la presència simultània dels diferents agents implicats en l'acte comunicatiu, com els xats i les videoconferències. A través d'aquestes eines podem realitzar sessions de classe, tutories, reunions, processos de seguiment dels aprenentatges, conferències, etc.
- Comunicació asíncrona: és aquella comunicació que no requereix de la presència simultània dels receptors, com el debat i el correu electrònic.

Quan s'utilitzen eines de comunicació asíncrona, és important que els estudiants vegin que el docent participa i respon els seus missatges. Per exemple, en l'ús del correu electrònic, es recomana contestar als alumnes de forma àgil, com a màxim en un període de 48 hores lectives. En els debats online també es recomana la participació docent en els mateixos, responnent les aportacions dels estudiants i animant a la participació de manera regular.

Igual que amb els continguts i les activitats, cal que a la Guia docent de l'assignatura s'especifiquin els mecanismes de comunicació i tutoria que s'establiran durant el desenvolupament del curs.

A través de la unitat de Suport i Assessorament a l'Activitat Docent s'ofereix al docent:

- Assessorament en la gestió de la comunicació amb els estudiants.
- Suport en la gestió i avaluació de debats online.
- Assistència en la utilització de l'eina de videoconferència.
- Formació i assessorament en l'ús de les eines del campus virtual de comunicació.
- Resolució de dubtes i problemes tècnics i metodològics.

Avaluació

L'avaluació del procés d'ensenyament aprenentatge no és una tasca fàcil ni té una única resposta. Mitjançant l'avaluació el professor/a pretén aconseguir una sèrie d'objectius que han d'estar planificats des d'un primer moment. En el context de l'avaluació podem parlar de tres moments claus i els seus objectius:

- A l'inici del procés d'ensenyament – aprenentatge, per diagnosticar el context, els coneixements previs dels alumnes, les seves necessitats, interessos i inquietuds, etc.
- Durant el procés d'ensenyament – aprenentatge, per fer el seguiment dels estudiants, ajustar/reorientar el procés segons les necessitats del moment, detectar problemes i cercar possibles solucions.
- Al final del procés d'ensenyament – aprenentatge, per qualificar, valorar tots els factors que intervenen en el procés d'ensenyament/aprenentatge, prendre decisions i proposar elements d'innovació i millora.

Per avaluar els aprenentatges adquirits per l'alumne es poden utilitzar diferents estratègies per tal de posar en joc uns processos cognitius o bé uns altres:

Estratègies	Processos cognitius
Proves objectives Preguntes d'elecció múltiple Preguntes de relacionar Preguntes de vertader/fals Preguntes d'ordenació Preguntes de resposta breu Mots encreuats Etc.	Comprensió Memorització Relació
Lectura de documentació Anàlisi i reflexió de la informació presentada Visites a pàgines web Elaboració d'esquemes, resums, fitxes Etc.	Relació Síntesis Anàlisi Crítica Cerca
Debats	Participació

<p>Treballs en equip Treballs col·laboratius Seminaris Exposicions Etc.</p>	<p>Intercanvi Construcció social de l'aprenentatge</p>
<p>Pràctiques Estudis de casos Resolució de problemes Producció d'un objecte real/virtual Projectes Etc.</p>	<p>Transferència Aplicació Creació</p>

És bàsic que a la Guia docent de l'assignatura s'especifiqui el procés pel qual s'avaluaran els aprenentatges dels estudiants: quines activitats s'hauran de fer, els períodes de lliurament, el pes de les diferents activitats en la nota final, etc.

En els processos formatius online es recomana establir un nombre raonable d'activitats d'avaluació, assumibles pels alumnes i calibrades adequadament en el temps. Es recomana evitar caure en demanar un excés de tasques que distorsionaran el procés formatiu, provocaran en els estudiants situacions estressants i implicaran una dedicació contínua de correcció per part del professorat.

A través de la unitat de Suport i Assessorament a l'Activitat Docent s'ofereix al docent:

- Assessorament en la planificació de les activitats d'avaluació de l'assignatura.
- Propostes per desenvolupar diferents tipologies d'activitats d'avaluació.
- Solucions d'estructuració de les activitats d'avaluació.
- Formació i assessorament en l'ús de les eines del campus virtual d'avaluació.
- Resolució de dubtes i problemes tècnics i metodològics.

Campus virtual

El campus virtual ha de ser l'espai de referència des d'on es desenvolupin tots els procediments i les actuacions vinculades a l'activitat docent online de la UdL.

La plataforma ha de ser el lloc des d'on es gestioni el procés formatiu per part del professorat, i l'espai on els estudiants puguin trobar tota la informació que necessiten per seguir i superar l'assignatura.

En situacions en què la docència online no es desenvolupi en campus virtual propi, sinó en alguna plataforma externa, caldrà seguir vetllant per a què tant professorat i estudiantat no tinguin cap problema en utilitzar les eines.

En qualsevol cas, cal vetllar per a què l'experiència dels diferents usuaris amb les eines tecnològiques sigui el més positiva possible.

A través de la unitat de Suport i Assessorament a l'Activitat Docent s'ofereix al docent:

- Gestió tecnològica de l'eina Guia Docent UdL al campus virtual.
- Formació i assessorament en l'ús de les eines del campus virtual referides a la gestió de:
 - Continguts.
 - Activitats.
 - Comunicació i col·laboració
 - Avaluació.
- Suport funcional en la gestió d'espais i usuaris del campus.
- Resolució de dubtes i problemes tècnics i metodològics.

Qualitat del procés formatiu

Com en tot procés formatiu, la docència online també requereix de criteris de qualitat que garanteixin un procés adequat a les directrius establertes. En coordinació amb els mecanismes establerts per la UdL (Oficina de Qualitat) per al seguiment i l'avaluació integral dels graus i màsters que es desenvolupin online, cal orientar al docent per a fer-lo conscient de quins són els elements que afegeixen valor i qualitat a l'activitat formativa.

Eines com la "Guia d'avaluació interna dels ensenyaments de formació virtual" d'AQU Catalunya o la "Norma UNE 66181 de Qualitat de la formació virtual" d'AENOR poden ser de gran ajuda per determinar criteris a seguir per part del professorat.

Una eina per orientar al professorat en el seguiment de criteris de qualitat en la docència online és el formulari *Quality_form*, (<http://www.virtual.udl.cat/q/>). Es tracta d'una eina (anònima i que no guarda dades) oberta i disponible per a tot el professorat, que permet realitzar una autoavaluació de la pràctica docent. Una vegada completat algun dels apartats o tots quatre, s'obté una resposta de resultats i de recomanacions, que fan referència a aquells indicadors que no han estat marcats en el formulari.

A través de la unitat de Suport i Assessorament a l'Activitat Docent s'ofereix al docent:

- Ajuda per aplicar elements de qualitat en la seva activitat virtual.
- Una anàlisi per valorar la qualitat de la pràctica docent, incidint en quatre àrees:
 - Del disseny didàctic del curs
 - Dels recursos i les activitats
 - De la tutoria
 - De l'entorn tecnològic
- Suport i assessorament per aplicar les millores necessàries.